

Instytut Pamięci Narodowej

[https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/2986,Wystawa-Z-Archiwum-X-Departamentu-Szczecin-331-marca-2009.ht](https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/2986,Wystawa-Z-Archiwum-X-Departamentu-Szczecin-331-marca-2009.html)
[ml](#)

10.03.2026, 20:06

Wystawa „Z Archiwum X Departamentu” – Szczecin, 3–31 marca 2009

03.03.2009

3 marca 2009 r. w Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie została otwarta wystawa „Z Archiwum X Departamentu”. Podczas otwarcia wykład wprowadzający wygłosił dr Sebastian Ligarski, naczelnik Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Szczecinie.

Wystawa prezentuje historię powstania i działalności X Departamentu MBP. Jednostka ta, utworzona w październiku 1948 r. (formalnie od lutego 1949 r.), działała najpierw jako grupa specjalna, od marca 1950 r. – jako Biuro Specjalne, a od grudnia 1951 r. – jako departament. Otrzymała zadanie „oczyszczenia” szeregów Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej z agentów, prowokatorów oraz członków zdefiniowanego niedawno tzw. odchylenia pravicowo-nacjonalistycznego. Funkcjonariusze X Departamentu: Różański, Fejgin, Światło, Piasecki, Michalak, Dusza i inni, dopuścili się szczególnych, nawet jak na „zwyczaje” panujące w MBP, okrucieństw, zarówno w X Pawilonie w więzieniu na Rakowieckiej, jak i we własnym, pozostającym poza jakimikolwiek strukturami, tajnym więzieniu w Miedzeszynie (tzw. willa „Spacer”). Przez pryzmat spraw, jakimi się X Departament zajmował wystawa pokazuje zarówno „korzenie” zbrodniczej idei, z której „wyrósł” – procesy moskiewskie lat 30., a następnie pokazowe „spektakle” na Węgrzech, w Czechosłowacji, Rumunii, Bułgarii – jak i pewne aspekty dziejów formacji komunistycznej w Polsce. Jej agenturalne powiązania w wywiadzie sowieckim (poprzez osoby Włodzimierza Lechowicza i Alfreda Jaroszewicza), problem demoralizacji i okrucieństw partyzantów GL-AL (poprzez sprawę Grzegorza Korczyńskiego), a także kwestię zwalczania podziemia niepodległościowego lat wojny (poprzez historię Bogusława Hryniewiczza). Ukazuje wreszcie instrumentalny stosunek władz partyjnych do zbrodni już popełnionych i właśnie popełnianych, dowolnie sankcjonowanych lub potępianych, w zależności od doraźnych celów politycznych. Wystawa została przygotowana przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Warszawie.

Ekspozycję można oglądać do 29 marca 2009 r. w Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, przy ul. Korsarzy 34 (wejście B – hol przy Sali Bogusława).

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

foto #2

foto #3

foto #4